

5. Хребтова А. А. Модернізація публічного управління в Україні. С. 294–323. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/431/11498/24059-1?inline=1>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-502-3-70>

Штепа І. М.,

*аспірант кафедри публічного управління,
туризму та готельно-ресторанної справи
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

НОВІТНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАГЛЯДУ ТА РЕГУЛЮВАННЯ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Зміни в зовнішній сфері (повномасштабне вторгнення росії на територію нашої держави, наслідки пандемії коронавірусу, а також світової фінансової кризи) досить негативно позначилися на вітчизняному ринку цінних паперів, зокрема на публічній політиці у сфері його нагляду та регулювання. Варто зазначити, що й до початку повномасштабного вторгнення, ринок цінних паперів в Україні не був достатньо розвинутим. Тому проблема удосконалення публічної політики у сфері нагляду та регулювання на ринку цінних паперів набуває виняткової актуальності, оскільки протягом тривалого періоду, ще до повномасштабного вторгнення, найголовнішою урядовою ініціативою вважалося саме оновлення ринку цінних паперів.

Беручи до уваги певну деформованість структури та механізму функціонування вітчизняного ринку цінних паперів, він на даний час фактично не здатен виконувати свою основну роль, яка полягає у акумулюванні заощаджень та трансформації їх на капіталовкладення у реальний сектор економіки. Проте, у післявоєнний період слід розглядати ринок цінних паперів найважливішим важелем, який зможе відновити національну економіку, адже на даному ринку суб'єкти господарювання одержують необхідні для їх розвитку ресурси, а також активізувавши емісійну діяльність до капіталовкладень у цінні папери можна залучити фінансові ресурси зовнішніх і внутрішніх інвесторів. На вирішення актуальних проблем роботи даного ринку впливають доволі багато факторів, зокрема потреба в удосконаленні публічної політики у сфері нагляду та регулювання на ринку цінних паперів, яка б забезпечила зміцнення довіри до даного ринку та додержання чинної

законодавчої бази в процесі здійснення операцій з фондовими інструментами.

Сьогодні доводиться констатувати, що в Україні ринок цінних паперів, на жаль, залишається недостатньо сформованим та не відіграє тієї провідної ролі у національній економіці порівняно з аналогічними ринками розвинутих країн. До того ж, Україна не має будь-якої довшеної концепції публічної політики у сфері нагляду та регулювання на ринку цінних паперів, в основі якої повинні лежати механізми захисту від зовнішніх і внутрішніх загроз, негативного впливу деструктивних чинників на процеси емісії та купівлі-продажу цінних паперів, повернення коштів та виплати доходів за ними, а найголовніше – забезпечити належну капіталізацію цього ринку. Основними проблемами розвитку ринку цінних паперів України, на яких сьогодні наголошують чимало дослідників і експертів, є такі: нерозвиненість практично усіх його сегментів; встановлення контролю нерезидентів над окремими групами підприємств і стратегічних галузей; недосконалість системи розкриття інформації емітентами та професійними учасниками ринку; висока ризикованість фінансових інституцій та низький рівень довіри до фінансових інструментів, що обертаються на ринку цінних паперів; спорадичність операцій на ринках капіталу та домінування великих стратегічних інвесторів та ін. Така ситуація загрожує національній безпеці і може призвести до втрати конкурентоздатності вітчизняного ринку цінних паперів, гальмування інноваційного розвитку економіки, банкрутства професійних учасників ринку та необхідності в подальшому отримання українськими підприємствами фінансових ресурсів на іноземних ринках за неприйнятною ціною, а відтак – зміни характеру відносин, що відбуваються між учасниками ринку цінних паперів [2, с. 39].

Фондовий ринок будь-якої країни відіграє ключову роль у функціонуванні економіки, оскільки забезпечує механізми мобілізації капіталу, розподілу ресурсів та управління ризиками. Сучасний фондовий ринок України зазнає значних змін та розвитку, що зумовлено як внутрішніми реформами, так і зовнішніми викликами. Державне регулювання фондового ринку є необхідним для забезпечення стабільності, прозорості та захисту продавців і покупців цінних паперів. Викликами, що постають перед системою державного регулювання фондового ринку України, є:

- глобалізація (фондовий ринок стає дедалі більш інтегрованим, що ускладнює регулювання на національному рівні та вимагає міжнародної співпраці);

- технологічні зміни (розвиток технологій, таких як високочастотна торгівля (HFT) та криптовалюти, створює нові виклики для регуляторів);

- регуляторний арбітраж (учасники ринку шукають юрисдикції з менш суворими правилами, що зменшує ефективність регулювання);
- бюрократія та корупція (корупція в регуляторних органах підживляє довіру до регулювання) [4].

Однією з проблем є недостатня ефективність системи нагляду та контролю за фондовим ринком. Згідно з висновками Міжнародного валютного фонду Україна має більше ніж десять органів державного регулювання фінансового сектору, але жоден з них не здатен забезпечити повний та ефективний нагляд за ринком. Це призводить до недостатньої регуляторної політики та низького рівня довіри в інвесторів. Іншою проблемою є недостатня прозорість фондового ринку. Україна має певний рівень корупції, що ускладнює прозорість фондового ринку та знижує довіру інвесторів. Брак прозорості також відчувається в звітності підприємств, що здійснюють випуск цінних паперів, що ускладнює процес прийняття рішень щодо інвестування в ці компанії. Додатковою проблемою є недостатня регуляторна база та її неспроможність відповідати сучасним потребам фондового ринку. Багато нормативних актів, що регулюють фондовий ринок, не оновлюються вчасно або не відповідають новим технологіям і методам торгівлі. Також часто відбувається дублювання правил і недостатній контроль за їх дотриманням, що створює незрозумілість та необхідність їх узгодження [1, с. 81].

Нажаль, як зазначають Селіванова К.В. та Клюско Л.А., на сьогоднішній день рівень фондового ринку України не є належним та потребує чималих зусиль з боку відповідних державних органів, він має і певні позитивні тенденції. Зважаючи на низьку ліквідність, він є не надто привабливим для іноземних інвесторів, на відміну від фондових ринків розвинених іноземних держав. Саме тому, всебічне сприяння розвитку фондового ринку та коригування напрямів його функціонування з позиції держави дасть можливість поживити входження іноземних інвесторів, розміщення їх капіталу та ресурсів, що призведе до подальшої інтеграції України до європейського та світового фінансових ринків [3, с. 355].

Отже, публічна політика у сфері нагляду та регулювання на ринку цінних паперів, яка спрямована на забезпечення ефективної роботи всієї фінансової системи, на сьогоднішній день вимагає безперервного удосконалення та пристосування до новітніх ринкових змін та умов глобалізації. Важливого значення при цьому набуває: поглиблення міжнародного співробітництва, пристосування до сучасних технологій та інновацій, забезпечення прозорості шляхом запровадження новітньої системи контролю та нагляду за роботою ринку цінних паперів.

Список використаних джерел:

1. Бянов О. О. Правове регулювання фондового ринку в умовах фінансової кризи в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 1. С. 79–82.
2. Пшик Б. І. Державне регулювання в контексті зміцнення фінансової безпеки ринку цінних паперів України. *Фінансовий простір*. 2023. № 1 (49). С. 35–46.
3. Селіванова К., Ключко Л. Фондовий ринок в Україні: проблеми та основні напрями їх вирішення. *Молодий вчений*. 2020. Випуск 4 (80). С. 352–355.
4. Сибірцев В. Система державного регулювання фондового ринку України. URL: <https://kntu.kr.ua/file/content/9776/zbirnyk-tez-mov2024vkl.pdf#page=12>